

Valsts, civilā un vides aizsardzība

Katastrofu pārvaldīšana

Ārkārtējā situācija un izņēmuma
stāvoklis

Starptautiskās palīdzības sniegšana

Valsts agrīnās brīdināšanas sistēma

Katastrofu medicīnas sistēma

Valsts materiālās rezerves

Civilās aizsardzības aizsargbūves

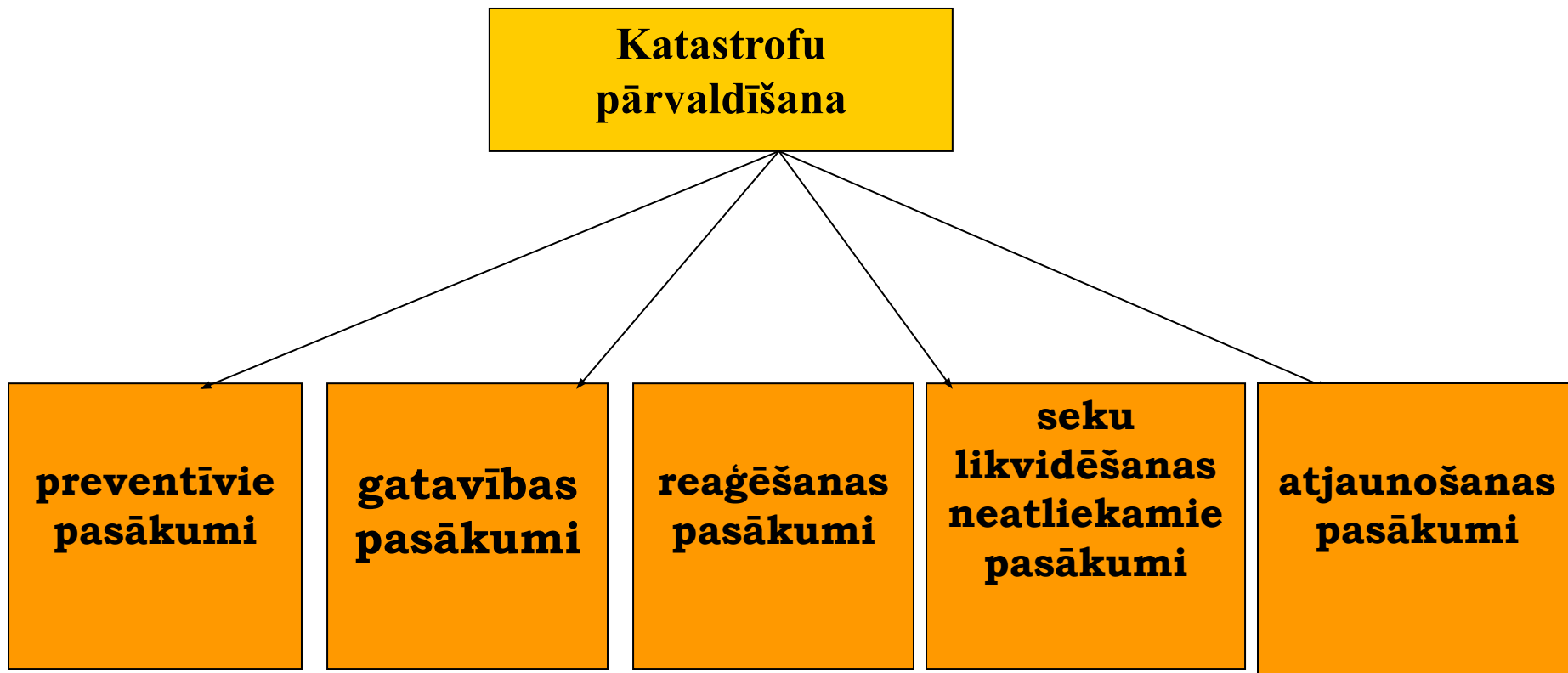
Bīstamās vielas

Bīstamo kravu pārvadāšana

Katastrofas pārvaldīšana

- Katastrofas pārvaldīšana — tādu vadītu un koordinētu preventīvo, gatavības, reaģēšanas, seku likvidēšanas pasākumu, kā arī atjaunošanas pasākumu kopums, kuri tiek veikti, lai nodrošinātu civilās aizsardzības uzdevumu izpildi.

Katastrofu pārvaldīšana

Katastrofu pārvaldīšana

Preventīvie pasākumi — pasākumi, kurus veic, lai novērstu katastrofas iespēju.

Gatavības pasākumi — pasākumi, kurus veic, lai sagatavotos rīcībai iespējamu katastrofu gadījumos.

Reaģēšanas pasākumi — pasākumi, kurus veic, lai ierobežotu vai likvidētu postošos apstākļus un to izraisītās sekas, novērstu vai mazinātu iespējamu kaitējumu cilvēkiem, īpašumam un videi.

Katastrofu pārvaldīšana

- ***Seku likvidēšanas neatliekamie pasākumi*** — tādu pasākumu kopums, kuri tiek veikti, lai nodrošinātu vismaz minimālās iedzīvotāju pamatvajadzības, kas saistītas ar cilvēku izdzīvošanu, un apturētu vai mazinātu veselības, vides un īpašuma apdraudējumu.

- ***Atjaunošanas pasākumi*** — tādu pasākumu kopums, kuri tiek veikti, lai pēc iespējas savlaicīgi un samērīgi palīdzētu cietušajiem cilvēkiem un pēc iespējas atjaunotu vidi un īpašumu tādā stāvoklī, kāds tas bija pirms katastrofas.

Valsts gatavību ārkārtas situācijām raksturo

- Glābšanas un speciālo dienestu tehniskais nodrošinājums un teritoriālais izvietojums.
- Valsts infrastruktūras elementu attīstības līmenis.
- Iedzīvotāju informēšanas un apmācības sistēmas efektivitāte.
- Valsts materiālo rezervju nodrošinājums.

Resursu iesaistīšana katastrofu pārvaldīšanā

- **Katastrofu pārvaldīšanā atkarībā no apdraudējuma veida iesaista:**
- 1) operatīvos un avārijas dienestus, mobilizējamos civilās aizsardzības formējumus — Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta operatīvās vadības centrs saskaņā ar Valsts civilās aizsardzības plānu vai pašvaldību civilās aizsardzības plāniem;
- 2) valsts materiālo rezervju resursus — saskaņā ar normatīvajiem aktiem par valsts materiālajām rezervēm;

Resursu iesaistīšana katastrofu pārvaldīšanā

- Katastrofu pārvaldīšanā atkarībā no apdraudējuma veida iesaista:
- 3) pašvaldības resursus — pašvaldības domes priekšsēdētājs;
- 4) komercsabiedrības rīcībā esošos resursus — komercsabiedrības vadītājs vai viņa pilnvarota persona, bet individuālā komersanta rīcībā esošos resursus — individuālais komersants vai viņa pilnvarota persona.

Resursu iesaistīšana katastrofu pārvaldīšanā

- Juridiskās un fiziskās personas var iesaistīt reaģēšanas pasākumos, kā arī izmantot to īpašumus katastrofu gadījumos vai pastāvēt katastrofas draudiem, ja ir apdraudēta cilvēku dzīvība vai veselība un resursu tūlītēja neiesaistīšana var radīt nenovēršamas sekas.
- Glābšanas darbu vadītājs iesaista juridiskās vai fiziskās personas reaģēšanas pasākumos vai pārņem turējumā juridisko un fizisko personu īpašumu, noslēdzot par to rakstveida vienošanos.

Resursu iesaistīšana katastrofu pārvaldīšanā

- Juridiskajām un fiziskajām personām, kuras iesaistītas reaģēšanas pasākumos vai kuru īpašums izmantots reaģēšanas pasākumos, ir tiesības saņemt reaģēšanas pasākumu laikā radīto izdevumu un zaudējumu kompensāciju.
- Lai saņemtu kompensāciju, privātpersona mēneša laikā pēc tās vai tās īpašumā vai valdījumā esošo resursu iesaistīšanas reaģēšanas pasākumos, ugunsgrēka dzēšanā vai glābšanas darbos, iesniedz iestādes teritoriālajā struktūrvienībā rakstisku iesniegumu par izdevumu vai zaudējumu kompensēšanu.

Ārkārtējā situācija

- Nepieciešamības gadījumā var izsludināt **ārkārtējo situāciju** vai **izņēmuma stāvokli**.

-Ārkārtējā situācija.

- Ārkārtējā situācija ir īpašs tiesiskais režīms, kura laikā Ministru kabinetam ir tiesības likumā noteiktajā kārtībā un apjomā ierobežot valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju, fizisko un juridisko personu tiesības un brīvības, kā arī uzlikt tām papildu pienākumus.

Ārkārtējā situācija

-Ārkārtējā situācija

-Sistēmai draudīga situācija, kuru steidzīgi jāpārtrauc vai jānovērš.

-Ārkārtējo situāciju var izsludināt tāda valsts apdraudējuma gadījumā, kas saistīts ar katastrofu, tās draudiem vai kritiskās infrastruktūras apdraudējumu, ja būtiski apdraudēta valsts, sabiedrības, vides, saimnieciskās darbības drošība vai cilvēku veselība un dzīvība.

Ārkārtējā situācija

- **Ārkārtējo situāciju** izsludina Ministru kabinets uz noteiktu laiku, bet ne ilgāku par trim mēnešiem.
- Lēmumu par ārkārtējās situācijas izsludināšanu Ministru kabinets atceļ pirms noteiktā laika, ja valsts apdraudējums ir novērsts vai pārvarēts.
- Ministru kabinetam ir tiesības, ja nepieciešams, pagarināt izsludināto ārkārtējo situāciju uz laiku, kas nav ilgāks par trim mēnešiem.

Ārkārtējā situācija

- **Ārkārtējās situācijas izsludināšanu var pieprasīt:**
 - 1) krīzes vadības padome;
 - 2) par nozari atbildīgā ministrija;
 - 3) pašvaldības dome.
- Atkarībā no valsts apdraudējuma veida, intensitātes un rakstura, kā arī apdraudētās teritorijas lieluma **ārkārtējo situāciju Ministru kabinets var izsludināt:**
 - 1) visā valstī;
 - 2) valsts daļā;
 - 3) administratīvās teritorijas daļā.

Ārkārtējā situācija

- **Lēmumā par ārkārtējo situāciju norāda:**
 - 1) ārkārtējās situācijas izsludināšanas iemeslu;
 - 2) laiku, uz kuru to izsludina;
 - 3) teritoriju, kurā ārkārtējā situācija tiek izsludināta;
 - 4) atbildīgo institūciju un līdzatbildīgās institūcijas, kā arī to īpašās pilnvaras;
 - 5) izmantojamos resursus;
 - 6) fizisko un juridisko personu tiesību ierobežojumus;
 - 7) valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju īpašos pienākumus, uzdevumus un tiesības;
 - 8) lēmuma par ārkārtējo situāciju izplatīšanas kārtību;
 - 9) citu informāciju atbilstoši valsts apdraudējuma veidam, intensitātei un raksturam, kā arī apdraudētās teritorijas lielumam.

Ārkārtējā situācija

- **Izsludinot ārkārtējo situāciju, Ministru kabinetam ir tiesības noteikt:**
 - 1) Īpašu pārvietošanās un pulcēšanās kārtību vai pārvietošanās un pulcēšanās ierobežojumus;
 - 2) Īpašu kārtību transportlīdzekļu kustībai vai šīs kustības ierobežojumus;
 - 3) Īpašu saimnieciskās darbības kārtību vai šīs darbības ierobežojumus;
 - 4) Īpašu kārtību preču, medikamentu, energoresursu, pakalpojumu un citu materiāltehnisko resursu pieejamībai;
 - 5) valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju tiesības pieņemt lēmumu par iedzīvotāju un viņu kustamā īpašuma evakuāciju, kā arī, ja nepieciešams, nodrošināt pieņemtā lēmuma izpildi ar piespiedu pārvietošanu;

Ārkārtējā situācija

- **Izsludinot ārkārtējo situāciju, Ministru kabinetam ir tiesības noteikt:**
- 6) valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju amatpersonu tiesības iekļūt privātā īpašumā;
- 7) valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju amatpersonām papildu tiesības aizturēt un nodot tiesībaizsardzības institūciju amatpersonām lēmuma pieņemšanai personas, kuras nepakļaujas amatpersonu likumīgajām prasībām vai izdara citus pārkāpumus;
- 8) valsts pārvaldes un pašvaldību institūcijām tiesības noteikt aizliegumu personām atrasties noteiktās vietās bez speciālām atļaujām vai personu apliecinošiem dokumentiem;
- 9) tiek noteiktas valsts pārvaldes un pašvaldību institūcijas, kuras sagatavo un izplata oficiālu informāciju par ārkārtējo situāciju;
- 10) starptautiskajos līgumos noteikto saistību izpildes pilnīgu vai daļēju apturēšanu, ja to izpilde var negatīvi ietekmēt valsts apdraudējuma novēršanas vai pārvarēšanas spējas.

Izņēmuma stāvoklis

- **Izņēmuma stāvoklis** ir īpašs tiesiskais režīms, kas izsludināms, ja:
 - 1) valsti apdraud ārējais ienaidnieks;
 - 2) valstī vai tās daļā ir izcēlušies vai draud izcelties iekšēji nemieri, kas apdraud demokrātisko valsts iekārtu.
- Izņēmuma stāvoklis ļauj likumā noteiktajā apjomā un kārtībā ierobežot fizisko un juridisko personu tiesības un brīvības, kā arī uzlikt tām papildu pienākumus.
- Izņēmuma stāvokli izsludina Ministru kabinets.

Izņēmuma stāvoklis

- **Izņēmuma stāvokli** var izsludināt visā valstī vai tās daļā.
- Izņēmuma stāvokli izsludina uz noteiktu laiku, bet ne ilgāku par sešiem mēnešiem.
- Ministru kabinets atceļ lēmumu par izņēmuma stāvokli pirms noteiktā laika, ja valsts apdraudējums ir novērsts vai pārvarēts.
- Ministru kabinetam ir tiesības izsludināto izņēmuma stāvokli pagarināt — ik reizi uz laiku, kas nav ilgāks par sešiem mēnešiem.

Izņēmuma stāvoklis

- **Lēmumu par izņēmuma stāvokli** vai grozījumiem lēmumā par izņēmuma stāvokli, kā arī par izņēmuma stāvokļa pagarināšanu vai atcelšanu nekavējoties **nosūta izziņošanai elektroniskajos plašsaziņas līdzekļos**, publicē pašvaldību mājaslapās internetā un izvieto redzamās vietās pie valsts pārvaldes un pašvaldību institūciju ēkām, kā arī nodrošina oficiālo elektronisko publikāciju tiešsaistē internetā.
- **Sabiedriskie elektroniskie plašsaziņas līdzekļi bez maksas izziņo lēmumu par izņēmuma stāvokli**, kā arī sniedz citu informāciju par izņēmuma stāvokli un ieteikumus iedzīvotāju rīcībai, ievērojot Ministru kabineta un atbildīgās institūcijas nosacījumus par informācijas sniegšanas kārtību un steidzamību.

Izdzīvošanas nosacījumi ekspertu skatījumā

- **Dzīvotgriba** –cilvēka pašsaglabāšanās instinkts.
- **Zināšanas** –jo vairāk zinām, jo vieglāk dzīvot.
- **Prasmes** –jāvingrinās iegūtās zināšanas izmantot praktiski.
- **Ekipējums** –pieejamais aprīkojums cilvēka dzīvības procesu nodrošināšanai.

Palīdzības sniegšana katastrofās cietušajām valstīm

- Ja nepieciešams,
katastrofās cietušajām
valstīm var sniegt
humāno palīdzību, kā
arī palīdzību
reaģēšanas un seku
likvidēšanas
neatliekamo pasākumu
veikšanā.

Palīdzības sniegšana katastrofās cietušajām valstīm

- **Katastrofas vai katastrofas draudu gadījumā katastrofas pārvaldīšanas subjekts, ja ir pamatota nepieciešamība, ierosina, lai Ministru kabinets lemj par starptautiskās palīdzības pieprasīšanu katastrofas pārvaldīšanai, un norāda nepieciešamās starptautiskās palīdzības pamatojumu, veidu, apjomu un provizoriskās izmaksas, kā arī atbildīgo valsts institūciju un uzņemošās valsts atbalsta nodrošināšanas līdzatbildīgās institūcijas.**

Palīdzības sniegšana katastrofās cietušajām valstīm

- Ja no katastrofas skartas vai krīzes situācijā nonākušas valsts vai no starptautiskas organizācijas ir saņemta informācija ar lūgumu sniegt starptautisko palīdzību, katastrofas pārvaldīšanas subjekts, saskaņojot ar Ārlietu ministriju, ierosina, lai Ministru kabinets izvērtē minēto informāciju un pieņem lēmumu par starptautiskās palīdzības sniegšanu, un norāda starptautiskās palīdzības lūdzēju, palīdzības nepieciešamības pamatojumu, veidu, apjomu un provizoriskās izmaksas.
- **Ministru kabinets nosaka humānās palīdzības saņemšanas un sniegšanas kārtību.**

Palīdzības sniegšana katastrofās cietušajām valstīm

- Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests un Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests palīdzības sniegšanai reaģēšanas un seku likvidēšanas neatliekamo pasākumu veikšanā katastrofās cietušajām valstīm izveido attiecīgi ātrās reaģēšanas vienību un medicīniskā atbalsta vienību.
- Ministru kabinets nosaka minēto vienību izveidošanas, uzturēšanas, apmācības un finansēšanas kārtību, kā arī kārtību, kādā notiek iesaistīšana starptautiskās palīdzības sniegšanā, un sociālās garantijas minēto vienību personālam.

Palīdzības sniegšana katastrofās cietušajām valstīm

- Katastrofas pārvaldīšanas subjekts reizi gadā līdz 20.janvārim izvērtē savas iespējas vajadzības gadījumā **sniegt starptautisko palīdzību katastrofas skartai vai krīzes situācijā nonākušai valstij** un iesniedz attiecīgo informāciju Iekšlietu ministrijai kopā ar informāciju par valsts civilās aizsardzības plāna izpildi un priekšlikumiem par valsts civilās aizsardzības plānā nepieciešamajiem grozījumiem.

Valsts agrīnās brīdināšanas sistēma

- **Valsts agrīnās brīdināšanas sistēma** nodrošina iedzīvotāju brīdināšanu un informēšanu par katastrofām vai to draudiem, kā arī par ārkārtējās situācijas, izņēmuma stāvokļa vai mobilizācijas izsludināšanu.
- Valsts agrīnās brīdināšanas sistēma izveidošanas, izmantošanas un finansēšanas kārtību nosaka Ministru kabinets.

Valsts agrīnās brīdināšanas sistēma

- Valsts agrīnās brīdināšanas sistēmā ietilpst:
- Republikas pilsētās, novadu pilsētās un novadu pagastos izvietotās trauksmes sirēnas, ko kontrolē un iedarbina no centrālās vadības pulsts;
- Valsts un pašvaldību institūciju trauksmes un apziņošanas iekārtas;
- Elektroniskie plašsaziņas līdzekļi (piemēram, radio, televīzija);
- Raidorganizācijas un elektronisko sakaru komersanti, kas nodrošina elektronisko sakaru tīklu;
- Citi inženiertehniski risinājumi, kas spēj nodrošināt agrīno brīdināšanu, piemēram, skaļruņu izmantošana un operatīvo transportlīdzekļu iesaistīšana cilvēku apziņošanā.

Valsts agrīnās brīdināšanas sistēma

- Alternatīva trauksmes un apziņošanas sistēma varētu būt šūnu apraide.
- Izmantojot mobilo sakaru torņus, iespējams vienlaikus nosūtīt ziņu uz visiem mobilajiem telefoniem, kas tobrīd atrodas attiecīgajā pārklājuma zonā.
- Šādi būtu iespējams uzreiz informēt par trauksmes iemesliem, jo ne visi zina, ka, izdzirdot sirēnu skaņas, nekavējoties jāieslēdz televizors vai radio.

Valsts agrīnās brīdināšanas sistēma

- Lai izveidotu efektīvi darbojošos sistēmu, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests darbībā iesaista:
- Valsts un pašvaldību institūcijas atbilstoši normatīvajiem aktiem par sadarbību valsts pārvaldē;
- Privātpersonas, noslēdzot līgumu.
- Modernizējot mobilo sakaru infrastruktūru, Latvija varētu ieviest tā saucamo šūnu apraidi. Ar to informācija varētu sasniegt telefonus vienā mirklī.
- Izmantojot šo sistēmu būtu jāizveido programmnodrošinājums, no kura var iezīmēt apdraudēto teritoriju, sagatavot paziņojumu, un visi mobilie telefoni, kas piesaistīti konkrētiem torņiem, saņemtu šo ziņu automātiski.

Valsts agrīnās brīdināšanas sistēma

- Trauksmes sirēnas uzstāda uz valsts un pašvaldību institūciju, komersantu un citu īpašnieku ēkām un būvēm.
- Valsts un pašvaldību institūcijas nodod Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestam to īpašumā vai valdījumā esošo objektu jumtu un telpu daļas bezatlīdzības lietošanā trauksmes sirēnu un to vadības bloku uzstādīšanai.
- Plašsaziņas līdzekļi un elektroniskie sabiedrības saziņas līdzekļi bez maksas izziņo Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta informāciju par apdraudējumu un ieteikumus iedzīvotāju rīcībai, kā arī informāciju par trauksmes sirēnu gatavības pārbaudēm, ievērojot dienesta nosacījumus par informācijas sniegšanas steidzamību.

Valsts agrīnās brīdināšanas sistēmu aktivizē un tā darbojas šādā kārtībā:

- Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests:
- pirms trauksmes sirēnu ieslēgšanas saskaņā ar līgumiem vai starpresoru vienošanos nosūta elektroniskajiem sabiedrības saziņas līdzekļiem informāciju par apdraudējumu, izsludināto īpašo tiesisko režīmu vai mobilizāciju un iedzīvotājiem ieteicamo rīcību;
- attiecīgajā teritorijā ieslēdz trauksmes sirēnas un raida trīs minūtes ilgu skaņas signālu;
- elektroniskie sabiedrības saziņas līdzekļi pārraida ēterā Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta informāciju.

Valsts agrīnās brīdināšanas sistēmas aktivizē un tā darbojas šādā kārtībā:

CA signāls “UZMANĪBU VISIEM!!!”. To izziņo:

- ar elektroniskām sirēnām

Izdzirdot sirēnas signālu, jāklausās radio vai jāieslēdz TV, kur tiek pārraidīta informācija par iespējamo apdraudējumu

CA paziņojuma tekstā nosaka:

- Kad, kur, kas noticis.
- Notikuma attīstība, gaitas izklāsts.
- Iespējamās sekas.
- Iedzīvotāju rīcība (rekomendācijas par vēlamajiem aizsardzības pasākumiem un drošu uzvedību ekstremālos apstākļos).

Valsts agrīnās brīdināšanas sistēma gatavības pārbaude

- Trauksmes sirēnu gatavības pārbaudi (iedarbinot trauksmes sirēnas uz trim minūtēm) veic ne retāk kā divas reizes gadā (maijā un novembrī).
- Par trauksmes sirēnu gatavības pārbaudi (ar trauksmes sirēnu iedarbināšanu) iedzīvotājus informē plašsaziņas līdzekļos (laikraksti, televīzija un radio) trīs dienas pirms un nekavējoties pēc trauksmes sirēnu ieslēgšanas, sniedzot informāciju iedzīvotājiem par to, ka notiek trauksmes sirēnu gatavības pārbaude.

Katastrofu medicīnas sistēma

- **Katastrofu medicīnas (KM) sistēmas mērķis** civilās aizsardzības un nacionālās drošības sistēmas kontekstā ir glābt cilvēku dzīvības ārkārtas situācijās, kā arī mazināt ārkārtas situācijās postošo ietekmi uz sabiedrības veselību.
- Par Katastrofu medicīnas sistēmas organizēšanu un pārvaldību valstī atbild **Veselības ministrija**.
- KM sistēmu aktivizē ārkārtas medicīniskajās situācijās un/vai ārkārtas sabiedrības veselības situācijās.

Katastrofu medicīnas sistēma

- KM sistēmas aktivizēšanas gadījumā Veselības ministrija var sasaukt **Valsts operatīvo medicīnisko komisiju (VOMK)**.
- VOMK ir konsultatīva un koordinējoša institūcija, kuras darbības mērķis ir nodrošināt veselības nozares institūciju saskaņotu darbību un veicināt KM sistēmas gatavību reaģēt ārkārtas medicīniskā un ārkārtas sabiedrības veselības situācijā.

Katastrofu medicīnas sistēma

- Ārkārtas situācijās jeb tās draudu gadījumā Veselības ministrijas padotības iestādes un slimnīcas sadarbojas ar pašvaldību civilās aizsardzības komisijām un citām valsts, pašvaldību institūcijām un dienestiem.
- Ja ārkārtas situācijās pārvaldīšana prasa koordinētu valsts un pašvaldību institūciju rīcību un sadarbību, var tikt sasaukta **Krīzes vadības padome**.
- Katastrofu medicīnas sistēmas plānošanu vada un koordinē **neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests**.

Katastrofu medicīnas sistēma

- **Latvijā ĀS ar lielu cietušo vai saslimušo skaitu var izraisīt:**
 - 1) gripas un citu akūtu augšējo elpceļu infekciju, akūtu zarnu infekciju, A hepatīta, vakcīnregulējamo infekcijas slimību uzliesmojumi un epidēmijas, enterovīrusu meningīta, kā arī bīstamo infekcijas slimību ieviešanas un izplatīšanas gadījumi/draudi;
 - 2) saindēšanās uzliesmojumi, lietojot uzturā indīgas/toksiskas vai radioaktīvas vielas saturošu pārtiku vai ūdeni, saskaroties ar sadzīves ķīmiju u.tml.;
 - 3) ar zāļu kvalitāti, efektivitāti, drošumu un piegādes pārtraukumiem saistītie incidenti;
 - 4) transporta avārijas (autotransporta, dzelzceļa transporta, jūras un gaisa transporta avārijas);
 - 5) klimatiskās ietekmes (liels karstums vai sals, vētra, lietusegāzes, apledojuums, putenis, plūdi);

Katastrofu medicīnas sistēma

- **Latvijā ĀS ar lielu cietušo vai saslimušo skaitu var izraisīt:**
- 6) ugunsgrēki (ēku, mežu, kūdras purvu u.c.);
- 7) bīstamo ķīmisko, radioaktīvo vai bioloģisko vielu noplūde;
- 8) avārijas gāzes apgādes, ūdens apgādes un kanalizācijas sistēmās; elektrotīklu bojājumi;
- 9) ēku un būvju sabrukšana;
- 10) sabiedriskās nekārtības, nemieri;
- 11) masveida patvēruma meklētāju, t.sk. bēgļu, ierašanās;
- 12) terora akti, ieskaitot bioloģiskā un radiācijas terorisma aktus;
- 13) bruņots konflikts.

Katastrofu medicīnas sistēma

- **Ārkārtas medicīnas situācijas** ar daudz cietušajiem prasa operatīvu reaģēšanu un koordinētu rīcību starp notikuma pārvaldīšanā iesaistītajām institūcijām.
- Lai to nodrošinātu, ārkārtas medicīnas situācijas pārvaldīšanā iesaistīto institūciju rīcība un atbildības dažādu apdraudējumu gadījumos, tai skaitā informācijas apmaiņas un reaģēšanas aktivizēšanas shēmas iesaistīto institūciju starpā, ir noteiktas **Valsts katastrofu medicīnas plānā** un tā pielikumos.

Katastrofu medicīnas sistēma

- Slimnīcas, saņemot informāciju par ārkārtas medicīnas situāciju vai tās izveidošanās draudiem, rīkojas saskaņā ar **slimnīcas katastrofu medicīnas plānu**, atbilstoši slimnīcas katastrofu medicīnas plānā noteiktās atbildīgās amatpersonas lēmumam par pieņemto gatavības un reaģēšanas režīmu.
- Specializēto medicīnisko palīdzību nodrošina **Specializētās medicīnas centrs**.
- Ārkārtas medicīnas situācijās neatliekamo medicīnisko palīdzību nodrošina **neatliekamās medicīniskās palīdzības dienests**.

Katastrofu medicīnas sistēma

- Neatliekamās medicīniskās palīdzības sniegšanu notikuma vietā vada, organizē un koordinē **neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta vadības ārsts**. Par vadības ārstu kļūst pirmās notikuma vietā ieradušās neatliekamās medicīniskās palīdzības brigādes vadītājs.
- Katastrofas vietā tiek veikta **cietušo šķirošana** - process, kurā cietušie tiek sadalīti grupās, atkarībā no traumu smaguma, ar mērķi noteikt katra prioritāti, lai pēc iespējas efektīvāk izmantotu pieejamos resursus neatliekamās medicīniskās palīdzības sniegšanai, transportēšanai un ārstēšanai.

Katastrofu medicīnas sistēma

- Notikuma pārvaldītājs caur civilās aizsardzības mehānismu ārkārtas situācijās iesaista psihologus **psiholoģiskās pirmās palīdzības sniegšanai notikuma vietā**, kur psihologi strādā ārpus riska zonas notikuma pārvaldītāja norādītā vietā.
- Pašvaldības organizē un nodrošina **psihosociālo, tai skaitā psiholoģisko palīdzību krīzes situācijās cietušajiem iedzīvotājiem vai to tuviniekiem**.
- Psihoterapeitiskās palīdzības sniegšanas** nepieciešamību cietušajiem slimnīcās izvērtē un nodrošina slimnīcu psihologi vai psihoterapeiti.

Valsts materiālās rezerves

- Valsts materiālās rezerves ir **Valsts materiālo rezervju likumā** noteiktajā kārtībā izveidotais materiālo un finanšu resursu kopums, kuru izmanto katastrofu pārvaldīšanā iesaistītās institūcijas, ja to rīcībā esošie resursi ir nepietiekami reaģēšanas pasākumu veikšanai.
- Materiālo rezervju plānošanu civilās aizsardzības plānos noteikto pasākumu veikšanai nodrošina ministrijas (iesaistot to padotībā esošās iestādes), kā arī pašvaldību institūcijas un komersanti.

Valsts materiālās rezerves

- Materiālo rezervju plānošanu koordinē **Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests**, saskaņojot materiālo rezervju nomenklatūru un daudzumu ar institūcijām, kuras pilda Valsts civilās aizsardzības plānā noteiktos uzdevumus.
- Materiālo rezervju nomenklatūru un daudzumu apstiprina Ministru kabinets.
- Materiālo rezervju iegādi organizē Nodrošinājuma valsts aģentūra.
- Ministrijas, kā arī pašvaldību institūcijas un komersanti var, saskaņojot ar Nodrošinājuma valsts aģentūru, veikt materiālo rezervju iepirkumus, ja ir iespēja iegādāties materiālās rezerves kopā ar iepirkumu ikdienas vajadzībām.

Valsts materiālās rezerves

- Nodrošinājuma valsts aģentūra uzglabā materiālās rezerves vai nodod tās uzglabāšanā valsts vai pašvaldību institūcijām un komersantiem — atbildīgajiem materiālo rezervju glabātājiem — un noslēdz attiecīgu glabājuma līgumu ar atbildīgo glabātāju.

Valsts materiālās rezerves

- Atbildīgos glabātājus izvēlas tā, lai attiecīgajā valsts teritorijā varētu iespējami īsākā laikā nodrošināt materiālo rezervju iesaistīšanu katastrofu pārvaldīšanā, kā arī nodrošinātu materiālo rezervju glabāšanai piemērotus apstākļus un šo rezervju savlaicīgu atjaunināšanu.
- Atbildīgie glabātāji pieņem materiālās rezerves, uzskaita tās atsevišķi no pamatdarbības resursiem, uzglabā, izsniedz un atjaunina, lai nodrošinātu materiālo rezervju gatavību iesaistīšanai katastrofu pārvaldīšanā.

Valsts materiālo rezervju atjaunināšana un norakstīšana

- Atbildīgie glabātāji atjaunina materiālās rezerves, ņemot vērā to ražotāju norādītos lietošanas noteikumus.
- Materiālās rezerves noraksta tad, ja tās ir lietošanai nederīgas, izmantotas humānās palīdzības sniegšanai, izlietotas katastrofu pārvaldīšanā, bojātas vai izlietotas mācībās vai citos gadījumos, kā arī tad, ja to turpmāka izmantošana nav iespējama.

Civilās aizsardzības aizsargbūves

- Civilās aizsardzības aizsargbūves izveido, būvējot jaunu publisko ēku republikas pilsētā, ja ēka vienlaikus atbilst šādiem kritērijiem:
 1. Paredzēts, ka ēkā vienlaikus var uzturēties vairāk nekā 500 cilvēku.
 2. Ēkas tuvumā atrodas paaugstinātas bīstamības objekts, kur ražo, lieto, apsaimnieko vai uzglabā bīstamas vielas, un avārijas gadījumā tās sekas var apdraudēt ēkā esošos cilvēkus.
 3. Ēka neatrodas iespējamo plūdu ietekmes zonā.

Civilās aizsardzības aizsargbūves

Uzdevumu par aizsargbūves izveidi dod attiecīgā pašvaldība, ņemot vērā civilās aizsardzības plānos apzinātos apdraudējumus.

Iestādes un komersanti var izveidot aizsargbūvi darbinieku aizsardzībai, lai nodrošinātu iestādes vai komersanta darbību apdraudējuma gadījumā.

Aizsargbūves var atsavināt, nomāt, kā arī izmantot saimnieciskiem mērķiem, ja netiek pieļauta speciālo iekārtu demontāža vai bojāšana, konstrukcijas izmaiņas vai aizsargbūves ietilpības samazināšana.

Civilās aizsardzības aizsargbūves

- Aizsargbūvēs aizliegts:
 - Ierīkot ražotnes, veļas mazgātavas, ķīmiskās tīrītavas un pārtikas produktu noliktavas;
 - Izvietot smagas un lielizmēra iekārtas;
 - Uzglabāt bīstamas ķīmiskas vielas, radioaktīvas un bioloģiski aktīvas vielas un bīstamos atkritumus.
- Aizsargbūves īpašniekam (valdītājam, apsaimniekotājam) ir pienākums 24 stundu laikā pēc pašvaldības vai Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta pieprasījuma pārkārtot aizsargbūvi cilvēku uzņemšanai.

Civilās aizsardzības aizsargbūves

- Aizsargbūves klasificē šādi:
- **sabiedriskās aizsargbūves** – apdraudējuma gadījumā paredzētas visiem cilvēkiem, kas atrodas aizsargbūves tuvumā;
- **objektu aizsargbūves** – apdraudējuma gadījumā paredzētas tikai attiecīgās komercsabiedrības vai iestādes darbiniekiem.
- Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests veic aizsargbūvju uzskaiti, izveidojot aizsargbūvju sarakstu, kā arī piešķir aizsargbūvei pasi.

Civilās aizsardzības aizsargbūves

- Ja aizsargbūves tehniskais stāvoklis vairs neatbilst tai paredzētajam mērķim un aizsargbūves atjaunošanas izdevumi pārsniedz jaunas aizsargbūves būvniecības izdevumus, Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests var noņemt aizsargbūvi no uzskaites un svītrot to no saraksta.
- Izveidojot jaunu aizsargbūvi, tās īpašnieks mēneša laikā pēc aizsargbūves nodošanas ekspluatācijā iesniedz Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienestā akta kopiju par aizsargbūves nodošanu ekspluatācijā.

Bīstamas vielas

- **Bīstamas** ir sintētiskās ķīmiskās vielas, kas var kaitēt cilvēka veselībai un apkārtējai videi. Vielu par bīstamu padara īpašības, kas tai piemīt un kuras praktiski nevar mainīt.
- Ķīmiskās vielas klasificē, iedalot tās vienā vai vairākās bīstamības klasēs atbilstoši Ķīmisko vielu un ķīmisko produktu likumam.
- Ķīmiskās vielas un ķīmiskos produktus uzglabā iepakojumā, uz kura ir etiķete ar bīstamības simbolu, ķīmiskās vielas iedarbības raksturojumu un drošības prasību apzīmējumu.
- Darbības ķīmisko avāriju un ārkārtas situāciju likvidēšanā, kā arī attiecīgo drošības noteikumu ievērošanu kontrolē Iekšlietu ministrija un tās padotībā esošās iestādes.
- Uzraudzības un kontroles iestādēm ir tiesības pieprasīt un bez maksas saņemt no darbību ar ķīmiskajām vielām veicēja informāciju, kas nepieciešama uzraudzības veikšanai.

Bīstamas vielas

- **Darbību veicējam**, ņemot vērā ķīmisko vielu vai maisījumu bīstamību, daudzumu un to lietošanas vai uzglabāšanas apstākļus, jāievēro likumu un citu normatīvo aktu prasības un **jāveic nepieciešamie pasākumi, lai nepieļautu kaitējumu videi, cilvēku dzīvībai, veselībai un īpašumam.**
- Darbību veicēja rīcībā jābūt nepieciešamajai informācijai par attiecīgo ķīmisko vielu vai maisījumu fizikālajām un ķīmiskajām īpašībām, bīstamību un iedarbību uz vidi un cilvēku veselību.
- Šai informācijai jābūt pietiekamai, lai novērtētu attiecīgo vielu vai maisījumu radītos iespējamos draudus videi, cilvēku dzīvībai, veselībai un īpašumam, veiktu ķīmiskās vielas vai maisījuma marķēšanu un atbilstoši rīkotos avārijas gadījumā.
- Darbību veicējam jāizvairās no darbībām ar ķīmiskajām vielām vai maisījumiem, kas klasificēti kā bīstami, ja ir pieejami mazāk bīstami to aizvietotāji.
- Ja, veicot darbības ar ķīmiskajām vielām vai maisījumiem, ir **piesārņota vide vai būves, kaitējumu pieļāvušais darbību veicējs nodrošina vides un būvju attīrīšanu par saviem līdzekļiem tā, lai piesārņojums turpmāk neapdraudētu vidi, cilvēku dzīvību, veselību un īpašumu.**

Bīstamo kravu pārvadāšana

- **Bīstamā krava** ir krava, kura savu īpašību dēļ pārvadāšanas vai ar to saistītas pagaidu uzglabāšanas procesā var izraisīt sprādzienu, ugunsgrēku, cilvēku vai dzīvnieku bojāeju, saslimšanu, saindēšanos, apstarošanu vai apdegumus, īpašuma bojājumus vai radīt kaitējumu videi.
- Svarīgs uzdevums Latvijai ir samazināt risku, kas saistīts ar bīstamo kravu pārvadājumiem.
- Riska mazināšanai tiek veikts pasākumu komplekss, ko nosaka starptautiskā ANO ekspertu izstrādātā stingro noteikumu sistēma, kas ir jāievēro gan veicot starptautiskus pārvadājumus, gan arī valsts iekšējos pārvadājumus ar jebkuru no transporta veidiem.

Bīstamo kravu pārvadāšana

- Par cik lielākā daļa bīstamo kravu pārvadājumu ir starptautiski un iespējamo negadījumu sekas arī varētu būt starptautiskas, tad ir izstrādāta **starptautiska sistēma bīstamo kravu transporta drošības garantēšanai**.
- Tā pamatojas uz Apvienoto Nāciju Organizācijas Ekonomiskās un sociālās padomes Bīstamo kravu transportēšanas ekspertu komitejas izstrādāto dokumentu “Rekomendācijas bīstamo kravu pārvadāšanai”.
- Šis dokuments ietver kopējus bīstamo kravu klasifikācijas, iepakšanas, marķēšanas u.c. noteikumus visiem transporta veidiem.

Bīstamās kravas

- Par bīstamām uzskata tikai tādas kravas, kas atbilst Apvienoto Nāciju Organizācijas noteiktajiem bīstamības kritērijiem.
- Atbilstoši statistikai Latvijā bīstamo kravu pārvadājumi veido būtisku daļu no visiem kravu pārvadājumiem un tie tiek veikti ar visiem galvenajiem transporta veidiem: autotransportu, dzelzceļu, jūras transportu un aviāciju; iekšējie pārvadājumi tiek veikti izmantojot dzelzceļu un autotransportu.

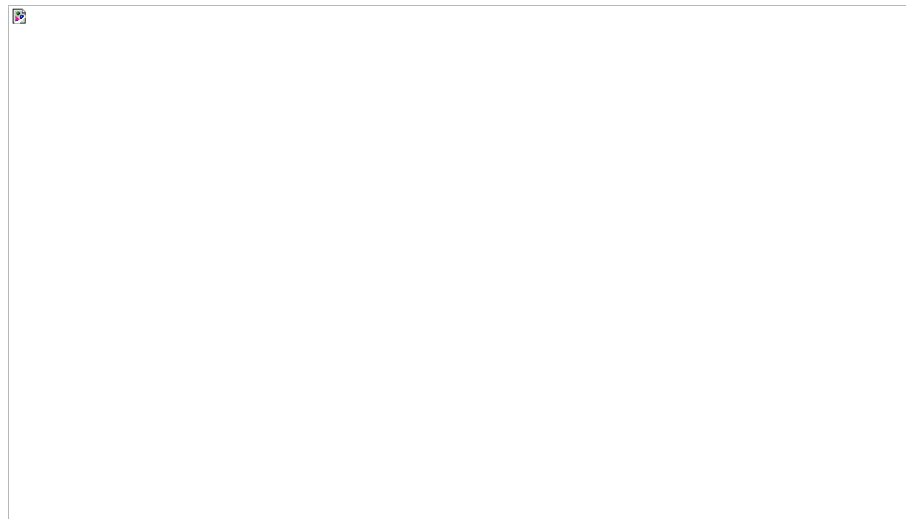

Bīstamo kravu klases

- 1. klase Sprāgstošas vielas un izstrādājumi
- 2. klase Gāzes
- 3. klase Viegli uzliesmojoši šķidrumi
- 4.1.klase Viegli uzliesmojošas cietas vielas
- 4.2 klase Pašuzliesmojošas vielas
- 4.3 klase Vielas, kuras saskarē ar ūdeni izdala viegli uzliesmojošas gāzes
- 5.1 klase Oksidējošas vielas
- 5.2 klase Organiskie peroksīdi
- 6.1 klase Indīgas vielas
- 6.2 klase Infekciozas vielas
- 7. klase Radioaktīvi materiāli
- 8. klase Korozīvas vielas
- 9. klase Pārējās bīstamās vielas un izstrādājumi.

Bīstamo kravu pārvadāšana

- Papildus vispārējām prasībām, kuras ir saistītas ar autopārvadājumiem, uzņēmumā ir nepieciešams Bīstamo kravu drošības padomnieks autopārvadājumu jomā un autovadītājiem, kuri veic bīstamo kravu pārvadājumus, ir jābūt autovadītāja apliecībai bīstamo kravu pārvadāšanai.

Bīstamo kravu pamatdokumenti

Katrā kravas pavaddokumentā ir jābūt:

- ANO numurs, pirms kura ir burti “UN”;
- oficiālais kravas nosaukums;
- bīstamības zīmes parauga numuri;
- vielas iepakojšanas grupa, ja tāda ir piešķirta;
- tuneļa kods, ja pārvadājuma maršrutā ir tuneļi;
- kopējais daudzums transportlīdzeklī;
- iepakojumu skaits un apraksts.

Bīstamo kravu pārvadājuma transportlīdzekļu aprīkojums

- Transportlīdzeklim jābūt aprīkotam ar:
- vismaz vienu transportlīdzekļa svaram un riteņu diametram atbilstošu stāvbalstu;
- atstarojošu vesti katram transportlīdzekļa apkalpes loceklim;
- kabatas lukturi katram transportlīdzekļa apkalpes loceklim;
- divām patstāvīgi stāvošām brīdinājuma zīmēm;
- acu skalošanas šķidrumu;
- aizsargcimdu pāri katram;
- acu aizsardzības līdzekli (piemēram, aizsargbrilles);
- papildu aprīkojumu atsevišķām klasēm;
- transportlīdzekļa pilnai masai atbilstošiem ugunsdzēsamajiem aparātiem.

Bīstamās kravas

- Transporta veidi, ar kuriem pārved bīstamo kravu:
- ADR – auto
- RID – dzelzceļš
- IMDG – jūras ceļi
- ICAO - gaisa transpots
- ADN - iekšējie ūdens ceļi
- Bīstamības zīmes konkrētām kravām:
- Bīstamo kravu pārvadājumu noteikumi nosaka kādas bīstamības zīmes paredzētas katrai konkrētai kravai;
- Atsevišķām kravām ir viena (galvenā) bīstamība – līdz ar to arī tikai viena bīstamības zīme;
- Daudzām kravām var būt vairākas bīstamības – līdz ar to arī vairākas bīstamības zīmes (no kurām pirmā norāda galveno bīstamību, bet pārējās papildus bīstamības).

Pazīšanās un bīstamības zīmes

Klase Bīstamība	Bīstamības zīmes*	
1 Sprāgstvielas un priekšmeti	1 1.4 1.5 1.6 	6.1. Indīgas vielas
2 Gāzes	2.1 2.2 2.3 	6.2. Infekciozas vielas
3 Uzliesmojoši šķidrumi	3 	7 Radioaktīvas vielas
4.1. Uzliesmojošas cietas vielas	4.1 	7D 7E
4.2. Pašuzliesmojošas vielas	4.2 	category I category II category III
4.3. Vielas, kas saskarē ar ūdeni izdala viegli uzliesmojošas vielas	4.3 	8 Korozīvas vielas
5.1. Oksidējošas vielas	5.1 	9 Pārējās bīstamās vielas un izstrādājumi
5.2. Organiskie peroksīdi	5.2 	9